

Kyrkans Akademikerförbunds Remissvar 14.25

Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret, SOU 2025:6

Bakgrund om Kyrkans Akademikerförbund

Kyrkans Akademikerförbund organiserar en majoritet av vigningstjänsten inom Svenska kyrkan. Vigningstjänsten omfattar de tre uppdrag som utgör kärnan i kyrkans verksamhet: **biskop, präst och diakon**.

Förbundet kommer i detta remissvar att fokusera på de frågor som rör Svenska kyrkan.

Allmänt om utredningen

Kyrkans Akademikerförbund anser denna utredning vara av stor vikt och helt nödvändig i den situation riket befinner sig. Det är en omfattande utredning med ett stort arbete bakom.

Kyrkans Akademikerförbund vitsordar att förtydligandet av terminologin enligt 19 kap, punkt 2 är en förbättring av den förvirrande terminologi som råder. *”Ordet krigsplacering bör därför reserveras för just krigsplacering (med värn- eller civilplikt) /.../ När en bemanningsansvarig har planerat en bemannad krigsorganisation bör de personer som ingår i denna därför inte benämnas som krigsplacerade. Enligt utredningens mening bör individer som planerats ingå i en viss krigsorganisation benämnas som **placerade i krigsorganisationen**.”* (s. 505)

Det finns dock några frågor som Kyrkans Akademikerförbund önskar lyfta gällande slutsatser i utredningen. Kyrkans Akademikerförbund konstaterar följande:

1. Utredarens förslag är att behålla civilplikten för nuvarande område 16. **Begravningsverksamhet**
2. Utredaren föreslår att civilplikt tas bort från nuvarande område 15. **Själavård och sociala insatser** i bilaga A till förordning (1995:238) om totalförsvarspunkt
3. Utredaren vill införa en förändring i 3 kap. 15 § lag (1994:1809) om totalförsvarspunkt där trossamfund skulle förlora möjligheten att göra framställning om krigsplacering.

Av dessa anser förbundet att förslag 2 och 3 är olyckliga och inte bör genomföras varför förbundet inte tillstyrker förslagen gällande dessa.

Civilplikt får fullgöras i de verksamheter som anges i bilagan till förordning om totalförsvarsplikt:
(s 72)

Nuvarande lydelse i <u>Bilaga A</u>	Föreslagen lydelse i <u>Bilaga A</u>
A. Verksamheter i det civila försvaret 1. Polisverksamhet 2. Befolkningsskydd 3. Räddningstjänst inklusive räddningstjänst vid flygplatserna 4. Räddningstjänst 5. Hälso- och sjukvård 6. Tandvård 7. Kommunal tillsyn inom miljö- och hälsoområdet 8. Underhåll och reparationer av järnvägar och vägar 9. Veterinärverksamhet 10. Flyktingmottagning 11. Drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet 12. Kommunal teknisk verksamhet 13. Kommunal informationsverksamhet	3. Räddningstjänst 13. Tillsyn av barn och elever

14. Barn- och familjeomsorg	14. Socialtjänst inklusive äldre omsorg och funktionshinderområdet
15. Handikapp- och äldre omsorg Själavård och sociala insatser	15. Begravningsverksamhet Själavård och diakonala insatser saknas
16. Begravningsverksamhet	16. Drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer
	17. Bevakningsverksamhet

Utredarens slutsats är följande:

”Civilplikt är inte lämplig för att tillgodose eventuella personalbehov för själavård eller sociala insatser i Svenska kyrkan eller andra trossamfund. Det finns därför inget behov av att själavård och sociala insatser är en verksamhet där civilplikt får fullgöras i det civila försvaret.” (s. 484)

Enligt uppgift har kontakter skett mellan utredaren och Svenska kyrkan gällande denna fråga:

”Svenska kyrkan delar bedömningen att civilplikt inte är lämpligt för att tillhandahålla personalförstärkning för verksamhetsområdet själavård. Utredningen föreslår därför att regeringen beslutar att själavård och sociala insatser tas bort från bilaga A till totalförsvarspliktsförordningen.” (s. 489)

Kyrkans Akademikerförbund delar inte denna uppfattning och ser betydande risker för den viktiga verksamhet som utförs av Svenska kyrkan vilket kan få förödande konsekvenser i en krigssituation.

I svåra tider är själavård en mycket viktig faktor för att hålla moralen uppe och öka resiliensen hos befolkningen. Det finns många historiska exempel där stridsviljan upprätthållits genom ideal och stödet från andliga ledare. Ett olyckligt men aktuellt exempel är det pågående kriget i Ukraina. Vladimir Putin ser till att ha patriarken för den rysk-ortodoxa kyrkan med sig i flera offentliga sammanhang för att stärka krigsviljan hos sitt folk gällande kriget Ryssland - Ukraina. Ett färskt och mer nära exempel är när svensk militär övar i öst tillsammans med Nato så följer svenska fältpastorer med.

Utredaren anför själv vikten av själavård i utredningen. Det får hållas sannolikt att Svenska kyrkan bistått med denna information. Det nära samarbete som finns mellan kyrkan och försvaret idag visar även betydelsen av kyrkans förmåga att ge hopp och förtrostan i ett krig. En av Svenska kyrkans fältpastorer som varit utsänd till Afghanistan, Mali och Kosovo berättar om hur soldaterna ofta kom till honom och bad om att få bli välsignade innan de skulle ut på ett uppdrag. Ett uppdrag de inte visste om de skulle överleva. Han berättar även om den gången han beställde små, enkla träkors. Dessa 500 kors hade en rykande åtgång på en vecka bland soldaterna. Varje söndag var det lilla kapellet fullsatt. Detta enkla exempel visar vikten av det som Svenska kyrkan kan ge i ett krig. På detta sätt bidrog själavården till att hålla stridsviljan uppe av Svenska kyrkan.

På samma sätt kommer detta att behövas under ett krig där Sverige är direkt drabbat. Men då behöver det även finnas personal. De som ger själavård och sociala insatser kommer att bli tagna i anspråk på olika sätt varför det behöver fyllas på med personer från civilplikten. Att ta bort civilplikten från själavård och sociala insatser vore direkt kontraproduktivt.

Utredningen erkänner vikten av själavård i krigstider eller tider av oro: *Som Försvarsberedningen skriver finns hos trossamfundet kompetens att möta och bearbeta människors existentiella oro vilket bland annat hjälper till att upprätthålla den existentiella hälsan och bidrar till en känsla av sammanhang och sammanhållning. Själavård utgör ett viktigt bidrag till samhällets samlade motståndskraft i höjd beredskap och krig.* (s. 488)

Trots denna skrivning drar utredaren slutsatsen att område 15. *Själavård och sociala insatser* ska bort.

Förbundet vill anföra att det är olyckligt med den nu föreslagna ändringen av bilaga A utifrån de konsekvenser detta kan medföra för den under orostider så viktiga – eller för den folkliga motståndskraften kanske avgörande – stöd och hopp som kyrkan kan bidra med. Vi anser detta förslag som negativt, för att inte säga förödande, för det som vi kan beskriva som den existentiella hälsan och andliga och psykologiska motståndskraften som i sin tur ger en civil såväl som militär motståndskraft i ett krig.

Kyrkans Akademikerförbund hävdar att den betydelse och den insats som Svenska kyrkan bistår med *inom Försvarsmakten helt har förbisetts i denna utredning*. Det stöd som fältpastorer ger till krigsplacerade inom Försvarsmakten är bokstavligt talat ovärderligt. Svenska kyrkan stöder och kommer att stöda såväl det militära försvaret som det civila försvaret.

Det påstående som utredaren anför att ” *civilplikt inte är lämpligt för att tillhandahålla personalförstärkning för verksamhetsområdet själavård*”. (s.489) bör inte få stå oemotsagt.

Förbundet har inga illusioner om att det genom civilplikt ska vara möjligt att få extra personal som tillhör vinningstjänsten. Däremot behövs extra personal för alla de kringfunktioner som inte kräver utbildning eller lång introduktion som stöd för att vinningstjänsten (biskop, präst och diakon) ska kunna utföra sitt viktiga arbete. Detta är, som Kyrkans Akademikerförbund och våra medlemmar som engagerat sig i utredningen, vill uttrycka det: *ett avgörande arbete för att upprätthålla den andliga hälsan och styrkan hos befolkningen som i händelse av krig kommer att söka sig till kyrkan i ännu högre grad än idag*. Om kyrkan måste bistå med personal som placeras någon annanstans är det viktigt att präster och diakoner får stanna kvar. Men det är viktigt att de också får hjälp av civilpliktiga som kan bistå dem med praktiska uppdrag och kringtjänster. Det vore förödande för kyrkans verksamhet om de präster som kommer att bli mycket tungt belastade dels inom begravningsverksamheten, dels inom själavården skulle bli tvungna att dessutom skotta snö, låsa dörrar, sköta ekonomi, städa lokaler, dela ut mat, ordna boenden, osv.

Förslaget bygger på bristande förståelse för att det arbete som präster och diakoner utför i fredstid kommer att öka exponentiellt i krigstid. Bara av denna anledning bör möjligheten att genom civilplikt tillhandahålla personalförstärkning till området själavård och sociala insatser kvarstå. Och för att förtydliga – inte till själavården utan till stödfunktioner för denna vård.

Själavård och sociala insatser kan i detta sammanhang i hög grad jämföras med hälso- och sjukvård. Civilplikten ligger kvar inom område 4. Hälso- och sjukvård. Likheten mellan verksamheterna ligger i att det förekommer enklare uppgifter men kärnverksamheten utförs av speciellt utbildad personal med många års akademiska studier bakom sig. Att civilplikten kan ligga kvar inom område 4 är ett starkt argument för att den även kan vara kvar inom själavården. Svaret ger sig självt om insikter i verksamheterna finns. Svaret är att samma motargument kan även anföras mot att det skulle vara möjligt att tillföra personalförstärkning utifrån inom hälso- och sjukvård om det med detta avses att ersätta läkare eller annan medicinskt kunnig personal. Givetvis kommer förstärkning genom civilplikt på detta område huvudsakligen ske genom medicinskt utbildad personal som sätts att sköta kringtjänster och därigenom ge stöd och möjliggöra för kärnverksamheten, nämligen Hälso- och sjukvården, att fortsätta fungera.

Kyrkans Akademikerförbund förutsätter att befintlig personalstyrka i krigstider ska behållas inom området *Själavård och sociala insatser*. Det kommer dock att behövas personalförstärkning även inom Svenska kyrkan. Detta av följande orsaker:

- a. Även anställda inom Svenska kyrkan i sådant fall riskerar att skadas eller dö – antingen hemma eller vid fronten.
- b. Belastningen kommer att öka avsevärt då fler söker själavård i orostider.
- c. Begravningsverksamheten kommer att öka och kräva kraftigt ökade resurser samt det faktum att själavården inte kan skiljas från begravningsverksamheten. (Se nedan om detta)
- d. De anställda inom kyrkan som utför service och stödtjänster till kyrkans huvuduppgifter idag kan komma att tas ut i krig. Dessa måste ersättas så att de centrala uppgifterna kan utföras av vigningstjänsten, dvs biskop, präst och diakon.
- e. Redan idag planeras det från kommuners och andra aktörers sida att förlägga verksamheter i anslutning till kyrkor just på grund av att de finns över hela landet och att de är en samlingsplats för människor.

Värdet i detta resonemang bevisas av hur Ryssland mycket medvetet riktat in sig på kyrkor i Ukraina och utsett dessa till mål. Därför att de betyder något för befolkningen och fungerar som kriscenter.

Därför bör civilplikten behållas för området Själavård och sociala insatser. Detta för att möjliggöra att kärnverksamheten, som utförs av vigningstjänsten, ska kunna fortsätta. Innehavarna av vigningstjänsten kommer annars med stor sannolikhet att uppslukas av praktiska och enklare sysslor.

Det kan inte nog understrykas vikten av att Svenska kyrkan har en nationell närvaro över hela landet och har stor förmåga att snabbt omorganisera och ställa om. Något som även utredaren är medveten

om ”Svenska kyrkan är Sveriges största civilsamhällesorganisation och har lokal närvaro över hela landet. (s. 150). Svenska kyrkans roll kommer att öka rent allmänt i betydelse i orostider och även som spontan samlingsplats för människor. Det är en unik organisation som välkomnar alla, oavsett trosuppfattning och även icke troende. Kyrkan är synlig rent fysiskt genom sin fysiska byggnad i samhällen. Det är svårt att inte veta var kyrkan finns i en stad såväl som i en by. Därav är den som mötesplats eller utskänkningsplats för mat, förnödenheter som filter, bränsle med mera lätt att hänvisa till och lätt att finna. Vigningstjänsten inom Svenska kyrkan besitter en unik och omfattande erfarenhet av att möte människor i kris. Alla dessa faktorer sammantaget kommer att öka belastningen på personalen inom kyrkan avsevärt under krigstider. Att minska förutsättningarna för att detta viktiga arbete ska kunna utföras när landet står inför den största utmaning på 200 år är inte ett steg i rätt riktning.

Slutsatsen som dras i utredningen av att *själavård per se* inte kan förstärkas utifrån av utbildad personal förtar inte behovet av att civilplikten ska vara kvar på området som helhet för att stötta kärnverksamheten. Kyrkans Akademikerförbund vill fästa uppmärksamheten på att Svenska kyrkan är en relativt sett stor arbetsgivare och att civilplikten bör finnas kvar inom Svenska kyrkan för områden som till exempel administration, ekonomi, byggnadsvård, lokalvård, barn- och ungdomsverksamhet samt vissa mindre kompetenskrävande sociala insatser.

Kyrkans Akademikerförbund vill även lyfta frågan om att de sociala insatserna är borttagna i förslaget till förändring av förordningen. Vad gäller de senare uppfattar vi i likhet med utredaren att detta gäller sociala insatser inom trossamfund. I fredstid utgör Svenska kyrkans diakonala insatser en viktig pusselbit i samhällets sociala maskineri. De som behöver hjälp i fredstid behöver det ännu mer i kris- eller krigstid. Att ta bort detta skulle innebära mer lidande och mer misär. I stället skulle fler uppgifter kunna läggas på diakoner. Diakoner kan ha olika bakgrund men ofta dubbla utbildningar, dels till socionom, teolog eller sjuksköterska, dels till diakon.

Att ta bort civilplikten från *Själavård och sociala insatser* skulle medföra en förlust för samhället och en minskad möjlighet för vigningstjänsten att bistå människor och behålla modet i krigstider och tider av oro, såväl i civilsamhället som i fält. Att behålla civilplikten inom *Själavård och sociala insatser* bör anses lika självklart som att behålla den för begravningsverksamheten.

Kyrkans Akademikerförbund har diskuterat utredningen i olika medlemskonstellationer vid flera olika tillfällen och våra medlemmar uttrycker en stark oro för vad konsekvensen av ett borttagande av civilplikten för *Själavård och sociala insatser* innebär och vad det signalerar till bemanningsansvariga.

Kyrkans Akademikerförbund tillstyrker inte ändringen av Bilaga A i Förordning (1995:238) om totalförsvarsplikt.

Civilplikten finns kvar inom begravningsverksamheten

Kyrkans Akademikerförbund uppskattar utredarens insikter om begravningsverksamheten och det arbete som pågår för att klargöra hur det behov av en fungerande och resursförstärkt begravningsverksamhet ska kunna mötas i händelse av krig. Det är Svenska kyrkan som ansvarar för begravningsverksamheten över hela landet förutom i Stockholms kommun och Tranås kommun. Utredaren anger att den fått uppgifter från Svenska kyrkan om det som behövs för att omhändertagandet av avlidna ska ske på ett värdigt sätt tillhandahålla gravplatser, möjliggöra att gravsättning kan ske, genomföra vissa transporter samt tillhandahålla lokaler för förvaring av avlidna, för ceremoni och kremering. *”Hanteringen av avlidna och begravningar inbegriper en komplex ansvarskedja där flera andra aktörer än begravningshuvudmannen har viktiga uppgifter.”* konstaterar utredaren. (s. 485)

De som bäst kan begravningsverksamhet är således de högsta cheferna, kyrkoherdarna, i Svenska kyrkans pastorat och församlingar. De behöver leda arbetet för att begravningsverksamheten ska kunna fungera över hela landet. Men de behöver i sin tur stödpersonal för att hinna med sina uppgifter. Detta kan civilplikten bistå med.

Kyrkans Akademikerförbund anser att möjligheten att begravningsverksamheten kan erhålla resursförstärkning genom civilplikt är en förutsättning och en nödvändighet för en fungerande begravningsverksamhet. Förbundet vill framföra att det får anses vara en självklarhet att civilplikten ska behållas för begravningsverksamheten utifrån de scenarion som är möjliga i krig. Dock ser förbundet stora svårigheter utifrån att denna verksamhet värderas av utredaren men inte området *Själavård och sociala insatser*. Det visar på brister i kunskaper om den nära förbundenheten mellan begravningsverksamhet och den själavård och hjälp som sörjande söker. Utifrån de förslag som lagts, drar förbundet slutsatsen att utredaren uppfattar begravningsverksamheten som viktig men inte är medveten om den naturliga, för att inte säga organiska, kopplingen mellan begravning och själavård.

Kyrkans Akademikerförbund vill betona att beslutsfattaren bör beakta att begravningsverksamheten kan komma att bli, och tyvärr sannolikt blir, mycket omfattande och därmed mycket krävande för ansvariga inom den under ett krig. Under krig med stora förluster i människoliv kommer ett skriande behov av själavård för de sörjande och behov av stöd till föräldralösa, sjuka, sörjande eller nödlidande att växa enormt. Därför bör inte och ska inte *Begravningsverksamheten* skiljas från *Själavård och sociala insatser*. Själavård och sociala insatser hör ihop med begravningsverksamhet. Dessa kan inte och bör inte separeras.

Även om utredningen inte föreslår att civilplikten ska tas bort för begravningsverksamheten framkommer en tveksamhet i utredningen till att aktivera den. Begravningsverksamheten placeras i den tredje och lägst prioriterade gruppen av verksamheter för civilplikt. (s. 40). I en uppräknings (s. 40) anger utredaren verksamheter, bland annat lastbilsförare, jordbruk, tillsyn av barn och

begravningsverksamhet, där han anser att det finns stora behov av personalförstärkning men att de bör kunna tillgodoses utan civilplikt. Denna slutsats förvånar och de verksamheter som uppräknas är inte helt jämförbara.

Kyrkans Akademikerförbund ifrågasätter denna slutsats. En av orsakerna är det mycket omfattande regelverk gällande begravningsverksamhet som finns men även de komplexa beslut som måste hanteras både vad gäller säkerhet för personal liksom för att avlidnas grav ska kunna återfinnas av nära och kära när den stunden kommer. I ett krig med många förluster kommer behovet av denna verksamhet *och att den fungerar* att öka lavinartat vilket inte har gått utredaren förbi. Kroppar måste undanskaffas för att inte situationen ska förvärras med smittspridning med mera. Vi ska inte glömma att för att behålla resiliensen hos såväl befolkningen som stridande måste det finnas en trygghet i vetskapen om att de stupade eller avlidna tas om hand på ett värdigt sätt.

Förbundet vill ge stöd åt det som Svenska kyrkan uttryckt till utredaren: *Svenska kyrkan anser därför att det behöver finnas möjlighet att krigsplacera totalförsvarspliktiga med civilplikt i begravningsverksamhet för att behovet av personalförstärkning vid höjd beredskap ska kunna tillgodoses på bästa sätt, med utbildad och övad personal.* Detta är även förbundets uppfattning.

Kyrkans Akademikerförbund vill betona vikten av att civilplikten ligger kvar för begravningsverksamheten men även att den bör aktiveras. Förslaget att ta bort civilplikten från området Självvård och sociala insatser riskerar att försvaga eller till och med försvåra värdet i det förstnämnda.

Kan konkurrens om totalförsvarspliktiga uppstå?

Utredaren anför att *”I detta sammanhang kan man ställa sig frågan hur vanligt det kan antas bli med konkurrens om totalförsvarspliktiga. Att en anställd totalförsvarspliktig vill teckna avtal med en bemanningsansvarig om tjänstgöring vid höjd beredskap är ett relativt ovanligt fenomen sett till helheten. Nästan alla kommer att stanna kvar hos sin ordinarie arbetsgivare vid höjd beredskap och det kommer inte att finnas någon annan bemanningsansvarig som vill att den anställda ska tjänstgöra i deras krigsorganisation i stället. Antalet potentiella konkurrenssituationer bör därför vara lågt, bland annat eftersom det ändå finns en gräns för hur många som kan antas vara intresserade av att teckna sådana avtal.”* (s. 514)

Kyrkans Akademikerförbund delar inte helt denna förhoppning. Ju längre ett krig pågår, desto större risk blir det för en dragkamp om de som stannat kvar hos sin ordinarie arbetsgivare men som har intressanta bakgrunder eller utbildningar – i detta fall de med akademisk utbildning inom kyrkan. De kvarvarande – eller överlevande kvarvarande – kommer enligt vår uppfattning att vara attraktiva för andra organisationer.

Vi anför här att med det intellektuella kapital som utbildade akademiker som präster och diakoner med flera utgör, kommer dessa att vara av intresse för andra verksamheter. Inte först – men sedan. En överföring av dessa resurser till andra organisationer utgör en betydande risk för en avsevärt minskad möjlighet för Svenska kyrkan att bidra med den viktiga – vågar vi använda uttrycket – andliga, eller ska vi säga moraliska uppbyggnaden av och stödet för människors försvarsvilja och vilja att fortsätta i en tid av nästan oöverstigliga svårigheter.

En grupp som det definitivt kommer att bli dragkamp om är diakoner med bakgrund som sjuksköterskor.

Vilka effekter på bemanningen av begravningsverksamheten kan detta få? Frågan inställer sig än mer akut utifrån förslaget att ta bort civilplikten från själavården: det saknas en analys av konsekvenser av förslaget gällande borttagande av civilplikten inom *Själavård och sociala insatser*.

Analys saknas av förslagen

Ett kapitel i utredningen, kapitel 28, ägnas åt konsekvensbeskrivningar. Vi tvingas dock konstatera att det saknas konsekvensanalyser av de föreslagna förändringarna i bilaga A till förordningen om totalförsvarspflicht. Förbundet konstaterar att utredaren inte gjort en konsekvensanalys av borttagandet av civilplikten inom "*Själavård och sociala insatser*". En sådan analys av denna omfattande förändring av en för samhället central funktion återfinns inte i denna annars mycket omfattande utredning. Ur utredningsdirektiven framgår bland annat:

- analysera förutsättningarna för att säkerställa det civila försvarets personalbehov med totalförsvarspflichtig personal,
- med utgångspunkt i gällande regelverk om allmän tjänsteplicht och civilplicht föreslå en personalförsörjning av det civila försvaret som är anpassad efter dagens samhälle och de behov som finns i det civila försvaret.

Vi saknar analysen för personalbehovet inom *Själavård och sociala insatser*, och vi ser inte att det ingått i utredarens uppdrag att ändra gällande regelverk utan tvärtom utgå ifrån gällande regelverk när det gäller att föreslå en personalförsörjning.

Som utredaren återger i bakgrunden till civilförsvaret: *Det civila försvaret är inte en organisation, utan verksamhet som bedrivs av många olika aktörer, bland annat statliga myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, frivilligorganisationer, arbetsmarknadsorganisationer, trossamfund och enskilda.* (s. 100) Trossamfunden bär en mycket viktig roll i det civila försvaret och att ta bort dessa ur ekvationen skapar sämre förutsättningar för att upprätthålla stridsmoralen under krig. Alla som varit med om en utdragen svår situation vet att *inställningen* hos den drabbade kan vara just det som avgör om han eller hon kan hantera belastningen eller inte.

Vi ser även att bland målen för det civila försvaret ingår *”upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsvilja”* (s. 101) För detta mål är Svenska kyrkan en av de absolut viktigaste aktörerna.

Vidare saknas ett försök från utredaren att analysera konsekvensen av att ta bort trossamfund från gruppen bemanningsansvariga. Utredaren gör ett konstaterande som inte är grundat på argument eller analys under rubriken **”Förtydligande av vilka som är bemanningsansvariga”** Här görs ett svepande uttalande *”Utredningen föreslår ett förtydligande av 3 kap. 15 § totalförsvarspliktslagen om vilka som är bemanningsansvariga i lagens mening. Ändringen bedöms inte få några konsekvenser.”* (s. 785) Detta anser vi vara mycket allvarliga brister i utredningen vilket renderar slutsatserna gällande dessa förslag icke tillförlitliga.

Ytterligare ett argument för att konsekvensanalyser bör göras är att, enligt 12 § första stycket i förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap, ska kommuner och regioner vid högsta beredskap övergå till krigsorganisation. Enligt bestämmelsens andra stycke gäller att kommuner och regioner samt *trossamfund* och andra enskilda organisationer och de näringsidkare som enligt överenskommelse eller på annan grund är skyldiga att fortsätta sin verksamhet i krig ska övergå till krigsorganisation vid beredskapslarm. Vid beredskapslarm träder vissa författningar och delar av författningar omedelbart i kraft, jfr 13 § samma förordning.

De i begravningslagen och kulturmiljölagen uppställda skyldigheter att beredskapsplanera innebär att Svenska kyrkan är skyldig att fortsätta att bedriva sin verksamhet under höjd beredskap (s. 229). Svenska kyrkan är även skyldig att vidta åtgärder för personalplanering inför höjd beredskap gällande sin begravningsverksamhet och verksamheten för bevarandet av kulturminnen.¹³ Inget annat trossamfund än Svenska kyrkan omfattas av krav på beredskapsplanering.

Utöver vad som ovan anförts om det *civila försvaret* måste anföras att utredaren inte berört behovet av själavården i det *militära försvaret*. När en stor andel präster kommer att placeras i sin funktion som *fältpastor* – då kommer det att bli *ännu färre präster kvar i församlingar och pastorat*.

Kriget i Ukraina har visat vikten av det ekumeniska arbetet för att stärka moralen både vid frontlinjen och i det civila livet hemma. Fältpastorerna bidrar med ett enormt arbete för att stödja stridande och civila genom själavård, gudstjänst och hopp. Utredningen saknar ett perspektiv på vad gudstjänstlivet kan ge den enskilde och därmed en värdering av vad detta bidrar med till det gemensamma. Församlingar inom Svenska kyrkan märker redan idag av en ökning av antalet människor som söker sig till kyrkan. Sverige, liksom andra delar av västvärlden, ser en ökning av kyrkobesökare i dessa orostider.

Fältpastorerna kommer inte enbart att krigsplaceras inom Sverige. I det nya landskap vi befinner oss kommer de även att följa med NATO-styrkor långt utanför landets gränser med små möjligheter att stötta kollegor i Sverige med deras uppgifter rörande begravning och själavård. Att då frånta trossamfundet Svenska kyrkan möjligheten att få personalförstärkning, vilket kan möjliggöra och

underlätta för de kvarvarande, framför allt prästerna och diakonerna, i vigningstjänsten att fortsätta stärka den civila försvarsviljan, är kontraproduktivt.

Kyrkans Akademikerförbund är väl medvetet om att Sverige är ett multikulturellt land med olika religionsuppfattningar. Förbundet vill på den grund ändå framföra att det finns en lagstiftning som uppställer krav på Svenska kyrkan bör detta trossamfund kunna få en särställning. Såväl Lagen om Svenska kyrkan som kulturminneslagen samt det faktum att Svenska kyrkan är huvudman för begravningsväsendet på alla platser utom två ger ovillkorligen detta rikstäckande samfund en praktisk och juridisk särställning. Svenska kyrkan är ett trossamfund men har även ett myndighetsuppdrag. Detta ger en unik ställning bland trossamfund som kunde ange motiv för att civilplikten ska behållas, om inte för alla trossamfund så åtminstone för Svenska kyrkan vad gäller *Självård och sociala insatser*.

Kyrkans Akademikerförbund efterlyser en konsekvensanalys av förändringen innan civilplikt tas bort inom området *Självård och sociala insatser*.

Framställning om krigsplacering

Kyrkans Akademikerförbund anser att den nuvarande formuleringen i 3 kap. 15 § lagen om totalförsvarspikt fortsatt ska gälla.

Nuvarande	Föreslagen lydelse
Av 3 kap. 15 § lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt följer att kommuner, regioner, bolag, föreningar, samfälligheter, registrerade trossamfund, organisatoriska delar av sådana samfund eller andra enskilda får göra framställningar om krigsplacering.	Av 3 kap. 15 § lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt följer att kommuner, regioner och vissa enskilda får göra framställningar om krigsplacering.

Likaså saknas även för denna föreslagna lagändring gällande trossamfund en konsekvensanalys. Förslaget innebär att trossamfund inte kan göra framställning om krigsplacering.

Kyrkans Akademikerförbund avvisar även detta förslag och efterlyser en seriös utredning i frågan.

Sammanfattning

Kyrkans Akademikerförbund avvisar föreslagen förändring gällande område 15 i Bilaga A till förordning (1995:238) om totalförsvarspikt.

Kyrkans Akademikerförbund avvisar föreslagen förändring för 3 kap. 15 § lag (1994:1809) om totalförsvarspplikt där trossamfund skulle förlora möjligheten att göra framställning om krigsplacering.

Vi instämmer i utredningens konstaterande och vill betona betydelsen av följande: *”Svenska kyrkan är Sveriges största civilsamhällesorganisation och har lokal närvaro över hela landet.”* (s. 150) Kyrkans Akademikerförbund vill framhålla vikten av Svenska kyrkan som positiv samhällelig organisation och dess betydelse för stabilitet, hopp och framtidstro för befolkningen liksom en plats där människor får visa sin sorg och sina bekymmer. Svenska kyrkan behövs än mer i orostider där denna välorganiserade vidsträckta verksamhet kan bidra med struktur. I krigstider behövs organisationer som har förmåga att ha krisberedskap och dessutom stor erfarenhet av att möta just människor i kris. Det har Svenska kyrkan. Sverige behöver den erfarenheten. Samhället behöver den stabilitet som Svenska kyrkan kan tillhandahålla och behöver därför ta vara på denna tillgång som Svenska kyrkan utgör. Allt annat är kortsiktigt.

För Kyrkans Akademikerförbund

Pamela Garpefors
Förbundsordförande

Vibeke Hammarström Falk
Förbundsdirektör